

сійних договорів чіткого визначення таких моментів, як обсяг фінансування проекту з місцевого бюджету; розмір податкових пільг; форми та періодичність звітності, що буде надаватися концесіонером; показники оцінки діяльності концесіонера; параметри регулювання відносин зі споживачами комунальних послуг.

Отже, укладання концесійних угод інвестування у сфері житлово-комунального господарства забезпечить такі переваги:

- пайова участь (хоч і в невеликому обсязі) місцевих органів влади надасть приватному інвестору гарантії того, що органи місцевого самоврядування будуть зацікавлені в успішній реалізації інвестиційних проектів та не будуть штучно створювати перепони для його діяльності;

- можливість вкладення вивільнених за рахунок концесії бюджетних коштів в інші невідкладні та соціально значущі проекти;

- створення конкурентного середовища в сфері ЖКГ. Конкуренція виникає до підпису договору концесії в результаті розгляду заявок претендентів, а також після закінчення строку дії договору, коли виникає потреба в його поновленні. Таким чином, конкуренція з'являється в певні періоди, незважаючи на те, що в кожний визначений момент часу функціонує лише один постачальник комунальних послуг – концесіонер [1];

- створення за рахунок концесії нових об'єктів виробничого та інфраструктурного призначення забезпечить регіони додатковими робочими місцями.

Ймовірний характер багатьох економічних, соціальних, технологічних процесів, які протікають в економіці, множинність і багатоваріантність матеріальних співвідношень, в які вступають підприємства житлово-комунального господарства в ході надання послуг споживачам, зумовлюють об'єктивне існування ризику. Це означає, що через наявність низки об'єктивних і суб'єктивних обставин можуть відбува-

тися відхилення від очікуваного результату. Разом із тим зміст ризику можна ототожнювати не тільки з можливими негативними наслідками для підприємств, споживачів послуг і житлово-комунального господарства загалом. Ризик може стати стимулом для отримання суспільно значимих результатів (наприклад, підвищення якості послуг ЖКГ) у новий спосіб (наприклад, через використання механізму інвестиційного кредитування підприємств житлово-комунального господарства) в умовах невизначеності ситуації (наприклад, економічної кризи в державі) та обставин неминучого вибору (наприклад, залучення (або незалучення) фінансових коштів).

Висновки

Отже, особливості удосконалення інвестиційного забезпечення антикризового управління розвитку сфери послуг ЖКГ можна досягти шляхом комплексного впливу та взаємодії усіх суб'єктів антикризового управління. Встановлено, що розроблення системи вкладення у процеси реформування сфери ЖКГ інвестицій на законодавчому та виконавчому рівнях та залучення інноваційних і науково-дослідних установ буде сприяти надходженню інвестицій та впровадженню конкурентоспроможної новітньої техніки та технологій.

Список використаних джерел

1. Інформаційний-аналітичний збірник // Реформування відносин у сфері комунальної теплоенергетики. Київ, 2008. – №1. – С. 98–110.
2. Кучеренко О. Фінансова криза і реформування житлово-комунального господарства / О. Кучеренко // Інформаційно-аналітичний збірник. – 2009. – №1. – С. 57–59.
3. Надання послуг тепло-, водопостачання та водовідведення: кращі практики / ПАДКО / Агентство США з міжнародного розвитку. Програма «Реформування тарифів та реструктуризація підприємств в Україні». – Київ, 2003.

Н.П. РЕЗНИК,
к.е.н., доцент, НДІ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України

Підвищення інвестиційної привабливості підприємств АПК – передумова залучення іноземних інвестицій

У статті досліджено питання залучення іноземних інвестицій в економіку України, чинники, що впливають на інвестування підприємств АПК. Намічено пріоритетні завдання щодо підвищення інвестиційної привабливості аграрної сфери.

Ключові слова: іноземні інвестиції, підприємства АПК, аграрна сфера.

В статье исследованы вопросы привлечения иностранных инвестиций в экономику Украины, факторы, влияющие на инвестирование предприятий АПК. Намечены приоритетные задачи по повышению инвестиционной привлекательности аграрной сферы.

Ключевые слова: иностранные инвестиции, предприятия АПК, аграрная сфера.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

The issues of inward investment attraction to the Ukraine's economy as well as factors that influence investment of agro-industry enterprises were considered. The tasks of primary importance to increase the investment attractiveness of agrarian enterprises were planned.

Постановка проблеми. Динаміка технологічних змін та інноваційних тенденцій розвитку світогосподарського процесу за умов глобалізації посилює взаємозалежність національних економік на основі руху капіталів. При цьому роль, яку відіграють іноземні інвестиції в різних країнах, неоднакова і, як уже відзначалося, значною мірою обумовлена рівнем економічного розвитку країни-реципієнта. А масштаби та динаміка їх залучення перш за все пов'язана з інвестиційною привабливістю країн. Рівень розвитку інвестиційної привабливості є одним з найважливіших показників загальноекономічної ситуації і перспектив розвитку галузі.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питанням інвестиційної діяльності підприємств вітчизняного АПК присвячено роботи багатьох учених, зокрема В.В. Іванишина, М.І. Кісіля, А.С. Музиченка, Г.М. Підлісецького, П.Т. Саблука та інших дослідників.

Метою статті є дослідження стану залучення іноземних інвестицій в економіку країни, оцінка інвестиційної привабливості підприємств аграрної сфери та визначення чинників її підвищення.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, економічне зростання забезпечується вкладеннями на рівні 20–30% валового внутрішнього продукту, що водночас вважається індикатором інвестиційної безпеки країни. В Україні до 2005 року частка інвестицій із внутрішніх і зовнішніх джерел не перевищувала 20% ВВП. Проте у 2006–2010 роках ситуація змінилася – загальний обсяг інвестицій у ВВП досяг максимального рівня у 2009 році – 56,20%, у тому числі внутрішні вкладення становили 21,11%, а іноземні – відповідно 35,09%, що може бути свідченням досягнення певного рівня інвестиційної безпеки (див. табл.).

Яким би не був досконалим інвестиційний проект, необхідно зважити на комплекс показників і ознак, що характеризують фінансово-економічне становище об'єкта – підприємства вкладень. Тому перш ніж планувати систему заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості АПК, необхідно проаналізувати діяльність об'єкта вкладень [1]. Загальну картину стану останньої визначає рейтинг країни.

Для України, за багатьма оцінками, він є досить низьким (у другій сотні місце у світі). Існує ряд серйозних перешкод для підвищення рейтингу України, а саме:

1. Диверсифікація економіки вкрай низька, доходи до державного бюджету надходять в основному із енергетичного і сировинного секторів, вони ж відповідають за зростання ВВП.

2. Існує часовий лаг між ухваленням законів і здійсненням структурної, правової та адміністративної реформ.

3. Природні монополії не виводять підприємства на рівень самоокуповування, відбувається відтік капіталів за кордон і таким чином відбувається субсидування української економіки за рахунок коштів платників податків.

Інвестиційна привабливість підприємства – поняття широке і може трактуватися по-різному. Так, для кредитного інвестора (банку) одним із основних чинників є платоспроможність підприємства, оскільки банк у розподілах прибутків від реалізації проектів участі не бере і зацікавлений лише у своєчасному поверненні коштів та отриманні процентів. Проте інша справа, коли інвестор – акціонер або партнер у спільному бізнесі (підприємстві). В такому випадку головним чинником привабливості виступає ефективність господарської діяльності.

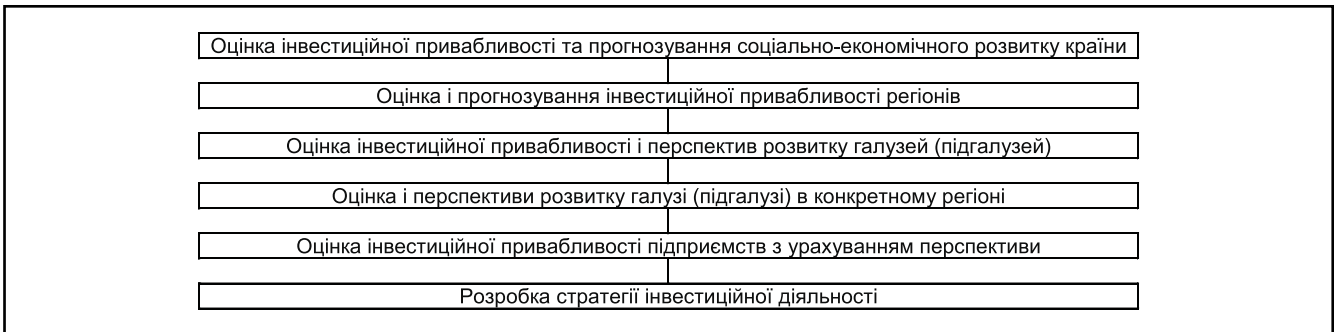
Однак оцінка привабливості підприємства з точки зору інвестора не обмежується визначенням надійності і доходності власне підприємства як потенційного об'єкта інвестування та можливих ризиків вкладника. У широкому розумінні інвестиційна привабливість підприємства характеризується сукупністю об'єктивних і суб'єктивних чинників, що забезпечують достатньо високу економічну, комерційну і соціальну ефективність та фінансову захищеність проекту. При цьому необхідною умовою є взаємна зацікавленість сторін. Баланс інтересів іноземного інвестора та його вітчизняного партнера дозволяє досягти найбільшого ефекту [2].

Як цілком слушно зазначає професор І.О. Бланк, інвестиційну привабливість підприємства бажано оцінювати комплексно у такій послідовності: аналіз інвестиційного клімату країни; оцінка інвестиційної привабливості регіонів; оцінка інвестиційної привабливості галузей (підгалузей); оцінка і перспективи розвитку галузі (підгалузі) у конкретному регіоні; оцінка інвестиційної привабливості підприємства (див. рис.) [3].

Серед низки чинників, що впливають на процес інвестування, насамперед виділяється інвестиційний клімат країни. В зв'язку з цим наукові центри, інвестиційні компанії, експертні агентства та економічні журнали чимало уваги приділяють дослідженню національних рейтингів інвестиційного

Інвестиційна активність українських та іноземних вкладників, %

Рік	Частка прямих іноземних інвестицій у ВВП	Частка внутрішніх інвестицій у ВВП	Загальний обсяг інвестицій у ВВП
2005	19,51	25,18	44,69
2006	20,05	27,37	47,42
2007	20,70	30,89	51,59
2008	18,97	28,70	47,67
2009	35,09	21,11	56,20
2010	32,70	17,27	49,97

Процес дослідження інвестиційної привабливості підприємства

клімату, які періодично публікуються з метою орієнтації потенційних інвесторів.

Під інвестиційним кліматом розуміється сукупність об'єктивних та суб'єктивних умов (правових, економічних і соціальних) інвестиційної діяльності, які сприяють процесу інвестування національного господарства, його окремих галузей, підгалузей, підприємств або гальмують цей процес.

Не існує єдиного загально визнаного переліку економічних показників, необхідних для характеристики інвестиційного клімату, та все ж їх можна звести до таких трьох груп:

1. Інституційні: внутрішня і зовнішня політична стабільність, національне законодавство в цілому і політика держави щодо іноземних інвестицій, господарське і фінансове право, міцність державних інститутів, національний менталітет, ступінь державного втручання в економіку.

2. Економічні: загальна характеристика економіки, місткість внутрішнього ринку, вартість робочої сили, податки і тарифи, характеристика фінансово-кредитної системи та її послуг, стабільність національної валюти, ринкова та інвестиційна інфраструктура, інформаційне забезпечення, доступ до ринків чинників виробництва тощо.

3. Соціально-психологічні: соціальний рівень розвитку суспільства і соціальні умови, рівень кваліфікаційної підготовки робочої сили, ступінь національної згуртованості суспільства, активність населення тощо.

Для інвесторів (а особливо іноземних) найбільше значення мають інституційні та економічні чинники, які й визначають ступінь інвестиційного ризику [4].

До основних складових інвестиційного клімату відносять: природно-географічні умови (геостратегічне положення країни, природні ресурси та людський капітал); стан економіки країни (період спаду чи зростання); внутрішній ринок країни; державна політика, у тому числі по відношенню до іноземних інвесторів; податкова система (рівень податкового навантаження та наявність податкових стимулів до інвестування); виробничий потенціал; розвиток ринкової інфраструктури.

Чинники, що впливають на інвестиційний клімат, умовно можна поділити на дві групи: регулятивні та макроекономічні.

До регулятивних чинників відносять насамперед нормативно-правову базу країни, що передбачає вплив на інвесторів з боку органів державної влади різного рівня у вигляді вимог щодо реєстрації, оподаткування, ліцензування, сертифікації

підприємницької, інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності тощо. При потребі регулятивні чинники швидко й ефективно коригуються через прийняття певних рішень адміністративного характеру. Однак, на наш погляд, основною проблемою в Україні є не відсутність законів і навіть не їх недосконалість, а перш за все невиконання багатьох із них.

Важливе значення для забезпечення інвестиційної привабливості має виконання державою як суб'єкта управління багатьох об'єктивно необхідних і належних тільки їй функцій. Особливо це важливо в умовах переходу до ринкової системи господарювання, коли реформуються відносини і форми власності, відбувається реорганізація всіх галузей економіки, в тому числі й агропромислового комплексу загалом [5].

Реалізація функцій державного управління в аграрній сфері, на нашу думку, має ряд суттєвих недоліків, що впливають на привабливість об'єктів інвестування й відповідно на економіку галузі. До них можна віднести:

- відсутність моделі поетапного реформування аграрної сфери економіки, яка може скласти стрижень програми її розвитку;

- порушення міжгалузевих відносин, паритетності еквівалентного обміну між сільським господарством і промисловістю;

- формування ринку товарів і послуг без урахування їх соціально-економічного значення;

- недооцінку сутності та значення аграрного сектору в економіці України з точки зору світових тенденцій.

Макроекономічні показники, характеризуючи економічне середовище, стан внутрішнього ринку, потенціал країни тощо, є важливими з точки зору інвестора, оскільки є індикаторами загальної економічної ситуації у країні. Водночас вплив держави на ті чи інші макроекономічні чинники, наприклад на процентну ставку, валютний курс, рівень інфляції, величину грошової маси тощо, може як прискорити економічні перетворення, так і, навпаки, загальмувати їх.

За оцінками міжнародних видань, рейтинг інвестиційної привабливості України, на жаль, залишається все ще дуже низьким, що негативно впливає на притік іноземного капіталу. Обсяг іноземних інвестиційних ресурсів, залучених в українську економіку, і досі залишається незначним. Інвестори, особливо іноземні, чутливо реагують на найменші зміни інвестиційного клімату, які відбуваються досить часто у зв'язку із специфічними особливостями АПК [6]. Саме че-

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

рез його особливості і необхідно зупинитися на них детальніше. І перш за все визначити наразі нагально пріоритетні завдання, спрямовані на підвищення інвестиційної привабливості аграрної сфери України.

За нашими оцінками, до пріоритетних завдань щодо підвищення інвестиційної привабливості аграрної сфери України слід віднести:

- підвищення її технічного і технологічного рівня;
- динамічний соціальний розвиток села на основі сприяння розвитку зайнятості і зростанню доходів сільського населення;
- оптимізацію бюджетних інвестицій в аграрний сектор, реалізацію комплексу заходів з фінансового оздоровлення сільськогосподарських організацій;
- вдосконалення законодавчо-нормативної бази, що сприяє розвитку інвестиційної діяльності;
- формування інформаційного банку даних про інвестиційні можливості галузей АПК, що має пряме відношення до сільського господарства;
- створення прозорої системи управління інвестиційним процесом.

На нинішньому етапі для підвищення інвестиційної привабливості АПК вкрай важливим є вдосконалення її матеріально-технічного стану. Для підвищення ефективності виробництва, збільшення обсягів випуску конкурентоспроможної продукції необхідне оновлення складу виробничих засобів. Сучасний стан сільськогосподарського і тракторного машинобудування не дозволяє підтримувати ресурси села на необхідному рівні, що обумовлює високовитратний характер діяльності виробників.

Привабливість аграрної сфери необхідно підвищувати шляхом відновлення інвестиційного потенціалу сільськогосподарських підприємств за рахунок підвищення ролі власних джерел – амортизації і прибутку. Для цього необхідно усунути диспаритет цін на продукцію сільського господарства, про що йде мова з самого початку незалежності, зменшити податковий тиск, реструктурувати борги, включаючи їхню списання і пролонгацію.

Інвестиційна діяльність значною мірою залежить від повноти і ступеня досконалості нормативно-законодавчої бази. Одним з ключових напрямів підтримки інвестиційної діяльності є заходи, що проводяться згідно з Програмами економічного і соціального розвитку АПК на 2005–2015 роки. Відповідно до цих програм реалізуються більше 100 інвестиційних. Наявність великої кількості програм є недоліком інвестиційної політики, оскільки фінансування більшості з них неможливе через обмеженість бюджетних ресурсів. Для вирішення даної проблеми необхідно законодавчо затвердити і збудувати чітку систему реальних цільових програм, а також визначити черговість їх фінансування і мінімальний обсяг бюджетних коштів на їх фінансування.

З метою залучення інвестицій в аграрний сектор необхідно розвивати інформаційне бізнес-середовище. Інформація в інвестиційній діяльності має велике значення як для вітчизня-

них, так і для іноземних інвесторів. Необхідно інформувати потенційних інвесторів про існуючі інвестиційні можливості, економічні та нормативні умови інвестиційної діяльності, про інвестиційні проекти і пропозиції, а також формувати інвестиційний попит і розкривати ємність економіки.

Для розвитку інформаційного середовища необхідно надавати інформацію про аграрну сферу країни в цілому у ЗМІ і в глобальній мережі Інтернет, брати участь в інвестиційних семінарах, тематичних конференціях, форумах, проводити виставки-ярмарки інвестицій із залученням українських і зарубіжних підприємців, фінансових і банківських структур, здійснювати піар-компанії для інформаційного забезпечення іноземних інвесторів, надавати інформацію про пропозиції по інвестиційних проектах.

З метою створення доступного інформаційного бізнес-середовища нами розроблений інвестиційний паспорт АПК України, що включає такі підрозділи:

- економічний розвиток України;
- конкурентні переваги країни;
- стан регіональної економіки;
- інвестиційна привабливість АПК України;
- інвестиційний потенціал;
- інвестиційна активність країни;
- інвестиційні ризики;
- умови інвестиційної діяльності;
- інвестиційні проекти АПК України [7].

Висновки

Таким чином, намітилася тенденція до зростання частки внутрішніх вкладень та іноземних інвестицій у ВВП України, що є свідченням досягнення певного рівня інвестиційної безпеки. Разом із тим рейтинг інвестиційної привабливості залишається все ще дуже низьким, що негативно впливає на притік іноземного капіталу. Перспективи підвищення інвестиційної привабливості підприємств АПК значною мірою залежать від того, наскільки вдається втілювати регулятивні та макроекономічні завдання держави.

Список використаних джерел

1. Колишкіна Н.І. Особливості інвестиційної діяльності в сільсько-м господарстві / Н.І. Колишкіна // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 13. – С. 9–11.
2. Інвестиційна привабливість аграрно-промислового виробництва регіонів України / П.Т. Саблук, М.І. Кісіль, М.Ю. Коденська та ін.; За ред. М.І. Кісіля, М.Ю. Коденської. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 478 с.
3. Управление использованием капитала [учебник] / И.А. Бланк. – М.: Ника-Центр, 2008. – 561 с.
4. Семикіна К.В. Проблеми інвестування агропромислового комплексу України / К.В. Семикіна // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2011 – №1. – С. 85–89.
5. Шосталь С.О. Активізація інвестиційного процесу в АПК України: проблеми та шляхи їх розв'язання / С. Шосталь // Статистика України. – 2008. – №3. – С. 119–121.

6. Скіра Н.Я. Стимулювання інвестиційної активності як чинник оптимізації структури економіки країни: теоретичні та практичні аспекти / Н.Я. Скіра // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – №18/6. – С. 205–214.

7. Вінченко І.І. Удосконалення методики оцінки інвестиційної приєвбливості АПК / І.І. Вінченко // Інвестиції: практика та досвід, 2009. – №5. – С. 8–11.

О.Г. ГОНЧАРЕНКО,
к.в.н., доцент

Напрями вдосконалення фінансового забезпечення виробничого комплексу державної пенітенціарної служби України (інвестиційний аспект)

Досліджено напрями вдосконалення фінансового забезпечення державних підприємств установ виконання покарань та особливості залучення інвестиційних ресурсів у виробничий комплекс Державної пенітенціарної служби України.

Ключові слова: ринок, фінансові ресурси, фінансування, інвестиції.

Исследованы направления усовершенствования финансового обеспечения государственных предприятий исправительных учреждений и особенности привлечения инвестиционных ресурсов в производственный комплекс Государственной пенитенциарной службы Украины.

Ключевые слова: рынок, финансовые ресурсы, финансирование, инвестиции.

The article studies the ways of financial providing improvement in the state enterprises of corrective colonies as well as peculiarities of investment resources use in production complex of the State Penitentiary Service of Ukraine.

Keywords: market, financial resources, financial providing, investment.

Постановка проблеми. Інвестиції є невід'ємною складовою сучасної економіки. Економічне зростання залежить від успішного розвитку інвестиційної діяльності, яка здійснюється за рахунок інвестиційних ресурсів. Обмеженість фінансових ресурсів звужує можливості розвитку не тільки інвестиційної, а й всієї господарської діяльності країни. Тому пошук шляхів мобілізації наявних у країні фінансових ресурсів для інвестування в реальний сектор економіки на сьогодні є важливим завданням. Не виключенням є і виробничий комплекс пенітенціарної системи, на потреби якого з бюджету виділяються мізерні кошти, які суттєво не впливають на стан справ.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблема залучення інвестиційних ресурсів промисловими підприємствами постійно перебуває в центрі уваги іноземних та вітчизняних учених-економістів, серед яких А.І. Аньчишкін [1], А.П. Дука [2], М.Я. Дем'яненко [3], М.Д. Кондратьєв [7], В.В. Комаров [5], Н.С. Матвеева [7] та інші. Але більшість

розроблених теоретичних концепцій залучення інвестиційних ресурсів є недостатньо обґрунтованими, а питання залучення інвестиційних ресурсів підприємствами виробничого комплексу Державної пенітенціарної служби України майже не досліджується.

В останні роки виробничий комплекс пенітенціарної системи зазнав тяжкої економічної кризи. Про це свідчать дані про зменшення обсягів виробництва, зростання чисельності засуджених не зайнятих суспільно-корисною працею, зростанням затрат на виробництво продукції, зменшенням інвестицій тощо. Багато авторів стверджують, що система господарських зв'язків виробничого комплексу пенітенціарної системи не була готова до ринкових змін, тому сьогодні багато підприємств не тільки не отримують прибутків, а знаходяться на межі банкрутства.

Метою статті є вивчення інструментів залучення інвестиційних ресурсів державними підприємствами виправних колоній Державної пенітенціарної служби України.

Виклад основного матеріалу. З переходом до ринкової економіки підприємства виробничого комплексу пенітенціарної системи стають повноцінними учасниками ринку. Однак на перших етапах перехідного періоду їх не можна було назвати підприємницькими структурами, оскільки підприємства установ виконання покарань створені для забезпечення процесу виправлення осіб, які ізольовані від суспільства та їх виховання шляхом залучення до суспільно-корисної праці. Розвиток підприємництва у виробничому комплексі пенітенціарної системи має бути пов'язаний, на наш погляд, з такими напрямами:

- диверсифікація виробництва, гнучкість і здатність швидко переорієнтуватися на іншу, більш конкурентоспроможну продукцію;

- розвиток державно-приватного партнерства, яке може реалізуватися в двох формах: шляхом розміщення замовлень приватних суб'єктів на виробництво товарів та працевлаштування осіб, які відбувають покарання в комерційних організаціях.